

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Model of the Academic Administration to improve the quality of students by following the Buddhism way of life and Waldorf Education for the elementary schools attached to the Office of the Basic Education Commission

วิชาญ ใจเถิง¹, ปากิน ธาราทรศิริ², สุชาติ ลีตระกูล³, พูนชัย ยาวีราช⁴
Wicharn Chaitoeng¹, Pakin Taratornsiri²,
Suchart Leetrakoon³, Phoonchai Yawiraj⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ โดยวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษารูปแบบขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบ และขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและผลการพัฒนารูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและความสำคัญของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ด้านบริหารงานวิชาการใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ขั้นตอนด้านกระบวนการ (Process) และขั้นตอนด้านผลผลิต (Output) และองค์ประกอบที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

^{2,3,4} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹ Ed. D., Candidate in Educational Administration, Chiang Rai Rajabhat University

^{2,3,4} Lecturer, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

2. ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบ ปรากฏว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟมีประสิทธิผล ประกอบด้วย ด้านความคิดเห็นต่อรูปแบบ ครูผู้ใช้รูปแบบมีความรู้สึกที่ดีมากต่อรูปแบบ และเห็นว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ในบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขช่วยให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในส่วนตัวและความสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบมากและเห็นว่ากิจกรรมสนุกทำแล้วมีความสุขสบายใจรู้สึกรักผู้อื่นมากขึ้น ด้านการนำไปใช้ครูผู้ใช้รูปแบบมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ปกติทั่วไปในสถานศึกษาได้ และด้านเนื้อหาครูผู้ใช้รูปแบบมีความเห็นว่าเนื้อหาของรูปแบบมีความชัดเจนดีแต่ถ้าได้เพิ่มเติมเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอนมีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

3. ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่าคุณภาพของผู้เรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแนววิถีพุทธ และการจัดการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ

Abstract

The purpose of this study were to 1) to study the Model of the Academic Administration to improve the quality of students by following the Buddhism way of life and Waldorf Education for the elementary schools attached to the Office of the Basic Education Commission. 2) to develop the Model of the Academic Administration to improve the quality of students by following the Buddhism way of life and Waldorf Education for the elementary schools attached to the Office of the Basic Education Commission. The Research Methods used in this research were divided into 5 steps: Step 1 To study related body of knowledge of the models. Step 2 To develop the model. Step 3 To evaluate the model. Step 4 To try out the model, and Step 5. To improve and present the model. The research findings revealed that:

1. The Results of the study related knowledge of models from 4 target schools including The Baan Mae Jong School, Baan Cherg Doy School (Doy Saket Suksa), Anubarn Fahkwang Waldorf Chiang Mai School, and Baan Huay Ma Kaeng School.

2. The Results of the development of the model include 4 elements: 1) the principal and the importance of the model. 2) the objectives of the model 4) the trend of leading the model in using

3. The result of the evaluation of the model. The teachers' opinions towards the model were: the teachers feels better with the model, and they also thought that to develop

the learning process under the living happiness atmosphere. This situations could change the students both in themselves and the relationship with their colleagues. The target students satisfied in learning by the model. They agreed that this model of learning had more fun and they also felt loving others more than they used to be. The adoption of the teachers who used the model in teaching found that this model was appropriate in using in general schools. The content of the model: the teachers who used the model had their opinion that the content of the model was clear. However they suggested that there should have more example of lesson plan to help teachers in manage the students learning process.

4. The results after trying out the model showed that The quality of the students after the experiment was higher before the experiment significantly at the statistical level of .01 which consistent with the qualitative data collected.

Keywords: The model of the academic administration, The development of quality students, Buddhism way of life and Waldorf Education

บทนำ

สภากงคกคไทยในบัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีค่านิยมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเน้นทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว การแสดงออกที่ผิดศีลธรรม การเห็นผิดเป็นชอบ ฯลฯ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมถอยทางศีลธรรม เกิดปัญหาสังคมซึ่งหลายฝ่ายต่างเร่งแก้ไข เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต รักความสามัคคี มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม และมีระบบคุ้มครองทางสังคมที่ดี โดยต่างหวังว่าการศึกษากจะเป็นกระบวนการช่วยสร้างคนให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550) กวาะสังคมไทยปัจจุบันอยู่ในขั้นวิกฤตโดยเฉพาะในด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ายังด้อยอยู่ ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่อง

หลักในการให้การศึกษาแก่เยาวชนเพราะหากไม่เร่งทำอะไรให้ดีขึ้นอาจถึงขั้นทำให้สังคมล่มสลาย นโยบายการจัดการศึกษานี้ กำหนดไว้ชัดเจนว่า คุณธรรมนำความรู้แทนความรู้คู่คุณธรรมพร้อมเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี โดยกระบวนการเรียนรู้ใช้คุณธรรมเป็นฐานจะต้องเชื่อมโยงกับสามสถาบัน คือ ครอบครัว สถานศึกษาและศาสนาเพื่อให้การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างสมานฉันท์ปลูกฝังการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีไม่ใช้ความรุนแรงเพราะว่าวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นมาจากปัญหาเรื่องการขาดคุณธรรม (วิจิตร ศรีสอาน. 2549)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธีวิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบัน

ศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชน ให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข โดยคุณธรรม พื้นฐาน 8 ประการ ซึ่งประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนการศึกษาระดับพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) โรงเรียนปกติ 2) โรงเรียนโครงการพิเศษ 3) โรงเรียนพิเศษเฉพาะ และ 4) โรงเรียนนานาชาติ (International School) (ธีระ รุญเจริญ, 2550, 64-66) นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง ที่เรียกว่าเป็นโรงเรียนทางเลือก เพื่อเป็นทางเลือกในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนและผู้ปกครอง ทางสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้นำหลักการของการศึกษาทางเลือกมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนในระบบการศึกษาตามปกติ เพื่อเป็นการสนองความต้องการส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะมิใช่การจัดการศึกษาที่จัดให้กับบุคคลทั่วไปหรือแม้กระทั่งการตอบสนองของบุคคลที่ปะปนในระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในการศึกษาระบบปกติ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551: 8-9) และทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พยายามที่จะนำหลักการและแนวคิดเหล่านี้มาช่วยในการจัดการศึกษา ดังเช่นมีการจัดประชุมสัมมนาเรื่อง การจัดการศึกษาทางเลือก เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นทางเลือกในการจัดการศึกษาโดยจะให้ความสำคัญแก่การพัฒนาในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้ความเป็นธรรมและเท่าเทียมในเชิงโอกาสและคุณภาพแก่ผู้เรียน อันแสดงถึงจิตวิญญาณความรับผิดชอบ

และความเพียรพยายามของครูที่จะพัฒนาผู้เรียน ในส่วนที่ระบบโรงเรียนปกติไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการนำวิธีการและรูปแบบที่หลากหลายในทุกๆ มิติ ทั้งในเรื่องหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงความแตกต่างหลากหลายของบุคคลมาจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในระบบโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักสูตร การจัดการศึกษาทางเลือกที่มีประสิทธิภาพจะต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน สถานประกอบการ ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 34-36)

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนโดยองค์รวม ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านมุมมองชีวิต ด้วยปัญญาความคิดที่เฉลียวฉลาด รู้เท่าทัน และด้านการดำเนินชีวิตอื่นๆ เน้นการกินอยู่ ดู ฟัง เป็นวิถีชีวิตที่เป็นธรรมชาติ เป็นการดำรงชีวิตที่ถูกต้องและเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน และการบริการจัดการในโรงเรียน การจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมอื่นๆ เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา เป้าหมายก็คือพัฒนาเด็กให้เป็นเด็กเก่ง เด็กดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โรงเรียนวิถีพุทธจัดสภาพทุกด้านเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการตามหลักไตรสิกขา เกิดลักษณะของปัญญาคุณธรรม 4 ประการ คือ 1) การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ครู อาจารย์ดี มีข้อมูลดี มีสื่อที่ดี มีเทคโนโลยีเหมาะสม (สัปปุริสสังเสวะ) 2) เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการ

สอนที่ดี (สัทธัมมัสสวนะ) 3) มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี (โยนิโสมนสิการ) 4) ความสามารถที่นำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ และดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามธรรม(ธัมมานุষ্ঠัมมปฏิบัติ) ด้านกายภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ จัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนา ศิล สมาธิ ปัญญา เช่น มีศาลาพระพุทธรูปเด่นเหมาะสมที่จะชวนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ ตกแต่งบริเวณให้เป็นธรรมชาติ หรือใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนให้มีใจสงบ เช่น สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบ มีป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรม มีห้องจริยธรรม หรือมุมหนังสือธรรมะ ห้องสมุดพระพุทธรูปศาสนา หากมีพื้นที่บริเวณเพียงพอให้ปลูกต้นไม้สำคัญในพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตของโรงเรียนวิถีพุทธ เน้นการมีวิถีชีวิต หรือ วัฒนธรรมของการกิน อยู่ ดู ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548: 5-6)

การศึกษาแบบวอลดอร์ฟ เป็นการสร้างตัวตนของแต่ละคนเพื่อเข้าใจในชีวิตของตนเอง เป้าหมายของการศึกษา วอลดอร์ฟ คือ การให้การศึกษแก่เด็กแบบองค์รวม ทั้ง Head Heart และ Hand การจัดแผนการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาไปตามช่วงอายุ และสร้างสมดุลระหว่างวิชาการ ศิลปะและการฝึกฝนด้านการปฏิบัติ หลักการทั่วไปของโรงเรียน วอลดอร์ฟ มีอาทิเช่น วิชาการจะยังไม่ถูกสอนในช่วงปีแรกๆ ของการเรียนเช่นในชั้นอนุบาลและมีวิชาการเพียงไม่มากในชั้นประถม 1 การอ่านเริ่มสอนในชั้นประถม 2 ตัวอักษรแต่ละตัวจะถูกสอนแบบค่อยเป็นค่อยไป ในระหว่างช่วงประถม 1-8 นักเรียนจะมีครูประจำชั้นคนเดียวกันตลอด 8 ปี กิจกรรมและวิชาที่เป็นกิจกรรมประกอบหรือวิชาเสริม ในโรงเรียนกระแสหลัก อาทิเช่น ศิลปะ ดนตรี การเกษตร และภาษาต่างประเทศ (2 ภาษา) แต่ในโรงเรียน วอ

ลดอร์ฟ กลับถือเป็นวิชาแกนกลาง ในตลอดช่วงชั้นต้นๆ ทุกวิชาจะถูกสอนผ่านสื่อทางศิลปะ เพราะเด็กจะรับรู้ได้ดีกว่าการสอนแบบแห้งๆ ไม่มีตำราเรียน โดยเฉพาะในห้าชั้นปีแรกของนักเรียน เด็กๆ แต่ละคนจะมี Main lesson book ซึ่งเป็นสมุดงานประจำตัวที่เด็กจะเติมแต่งในตลอดการเรียนของปี เด็กทำหน้าที่สร้างตำราเรียนประจำตัวเอง ที่เด็กสามารถบันทึก ประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้เรียนไปส่วนในชั้นเด็กโต ก็จะใช้ตำราเรียนเป็นเพียงการเสริม Main lesson work การเรียนในโรงเรียนวอลดอร์ฟ ไม่มีกิจกรรมการแข่งขัน ไม่มีการให้คะแนนกับเด็กในระดับประถมต้น ครูจะใช้วิธีการเขียนบันทึกประเมินตัวเด็กเมื่อจบการเรียนในแต่ละปีการศึกษาโรงเรียน วอลดอร์ฟ ไม่เห็นด้วยกับการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะโทรทัศน์ (บุษบง ต้นตวงค์, 2552: 7-9) สอดคล้องกับผลการศึกษา เรื่อง การศึกษาโรงเรียนทางเลือกกับทางเลือกในการศึกษาของประชาชน พบว่าโรงเรียนทางเลือกมีปรัชญาและแนวคิดด้านการศึกษาค่อนข้างผสมผสานและหลากหลายมาก แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่มีการนำไปใช้มากที่สุดคือการศึกษแบบบูรณาการรองลงมาได้แก่แนวคิดวอลดอร์ฟ (Waldorf) การทำโครงการ (Project Approach) และพุทธธรรมประยุกต์ ส่วนแนวคิดอื่นมีจำนวนน้อย ได้แก่แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสต์ (Neo-Humanist) แนวคิดการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียน (Constructivism) แบบเรียนรู้จากเรื่องเล่า (Story-based learning) ครีส์ตยาไสบาบา แนวคิดซัมเมอร์ฮิลล์ (Summerhill) และมอนเตสซอรี (Montessori) (ปกป้อง จันวิทย์และสุนทร ต้นมันทอง, 2554: 14-15) แต่การนำแนวคิด/หลักการเหล่านี้มาบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนยังมีน้อย อาจเป็นเพราะยังไม่มีรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ดี และยังไม่เกิดผลการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจ

ที่จะเลือกศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธ และวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. กลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นโรงเรียนทางเลือกและโรงเรียนสังกัดในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการบริหารโดยใช้แนวทางวิถีพุทธและวอลดอร์ฟในการจัดการศึกษา ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วยโรงเรียนบ้านแม่จ้องโรงเรียนบ้านเชิงดอย (ดอยสะเก็ดศึกษา)โรงเรียนบ้านห้วยมะแกงและโรงเรียนอนุบาลฟ้ากว้างวอลดอร์ฟเชียงใหม่

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในวิธีการเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบจากโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ

ผู้บริหารโรงเรียนๆ ละ 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 2 คน ครูวิชาการโรงเรียนๆ ละ 1 คน 2) ขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่าน 3) ขั้นตอนการประเมินรูปแบบ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 27 ท่าน 4) ขั้นตอนตรวจสอบรูปแบบการวิจัย โดยผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 4 โรงเรียน และโรงเรียนที่จัดการศึกษาในแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ จำนวน 6 โรงเรียน และ 5) ขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วยครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คนผู้ปกครองชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง จำนวน 24 คนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง จำนวน 24 คน

3. กลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบโดยมีพื้นที่ในการทดลองและประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้น ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลบ้านพระเนตร (แก้วสุวรรณประสิทธิ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่แบบวัดคุณภาพผู้เรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการนำแบบวัดจริยธรรมของ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, 2552, หน้า 73-82) เพื่อให้ครูใช้วัดคุณภาพผู้เรียนจากการสังเกตภายใต้สถานการณ์การจัดการบริหารวิชาการในโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในวิธีการเชิงคุณภาพมี 5 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1)แบบศึกษาเอกสาร ขั้นตอนการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ การจัดการศึกษาตามแนว วอลดอร์ฟการบริหารงานวิชาการโรงเรียนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2)แบบสำรวจข้อมูลการดำเนินงานของสถานศึกษา ขั้นตอนการศึกษาองค์

ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ ในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 3) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูวิชาการ ขั้นตอนการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบและแบบสัมภาษณ์ ครูประจำชั้น นักเรียน และผู้ปกครอง ขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบเพื่อการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนคุณภาพผู้เรียนก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบฯ ผลที่เกิดขึ้นกับเด็กหลังการใช้รูปแบบ จากการวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างกันของผลที่เกิดขึ้นและการประเมินผลการใช้รูปแบบฯ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 4) แบบบันทึกการประชุมระดมความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญขั้นตอนการพัฒนาแบบเพื่อบันทึกผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ และ 5) แบบประเมินรูปแบบ ขั้นตอนการประเมินรูปแบบ โดยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ และผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบรูปแบบ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนการพัฒนาแบบ โดยผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาการพัฒนาแบบ การจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ การจัดการศึกษาตามแนววอลดอร์ฟ การบริหารงานวิชาการโรงเรียนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เมื่อได้ข้อมูลในเบื้องต้นแล้วผู้วิจัยได้เข้าสนามวิจัยโดยออกสำรวจสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย 4 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านแม่จ้อง โรงเรียนบ้านเชิงดอย (ดอยสะเก็ดศึกษา) โรงเรียนบ้านห้วยมะแกง และโรงเรียนอนุบาลฟ้ากว้างวอลดอร์ฟเชียงใหม่

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการเชิงปริมาณดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) ครูผู้สอนกลุ่มทดลองร่วมกับผู้วิจัยศึกษาวิธีการวัดคุณภาพผู้เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบวัดคุณภาพผู้เรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพร้อมทั้งทดลองสังเกตนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการให้คะแนนคุณภาพผู้เรียน 2) ครูผู้สอนกลุ่มทดลองสังเกตนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อสังเกตตัวชี้วัดคุณภาพด้านใดด้านหนึ่งตามองค์ประกอบของคุณภาพผู้เรียนทำการสังเกตผู้เรียนวันละ 5-10 คนเป็นเวลา 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง 3) ครูผู้สอนกลุ่มทดลองนำรูปแบบไปใช้ในกลุ่มทดลองตามคู่มือการใช้รูปแบบที่กำหนดไว้เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 - 31 มกราคม พ.ศ. 2557 และ 4) เมื่อสิ้นสุดการทดลองในสัปดาห์ที่ 13 ระหว่างวันที่ 3-8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ทำการวัดคุณภาพผู้เรียนในกลุ่มทดลองอีกครั้งเพื่อสังเกตตัวชี้วัดคุณภาพด้านใดด้านหนึ่งตามองค์ประกอบของคุณภาพผู้เรียน โดยทำการสังเกตผู้เรียนวันละ 5-10 คนเป็นเวลา 1 สัปดาห์

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างของข้อมูล (Constant Comparison) และสร้างเป็นข้อสรุปต่อไปรายละเอียดของข้อมูลมีดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาการพัฒนาแบบ การจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ การจัดการศึกษาตามแนววอลดอร์ฟการบริหารงานวิชาการโรงเรียนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) ข้อมูลการศึกษาภาคสนามจากโรงเรียน

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 4 โรงเรียน 3) ข้อมูลการตรวจสอบรูปแบบ (ฉบับร่าง) และคู่มือการใช้รูปแบบ (ฉบับร่าง) จากผู้เชี่ยวชาญ 4) ข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบ จากครูผู้สอนกลุ่มทดลอง ผู้ปกครองและ 5) ข้อมูลผลการประเมินรูปแบบ จากผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ และผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบรูปแบบ

2. ข้อมูลวิธีการเชิงปริมาณข้อมูล จริยธรรมเด็กปฐมวัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยการเปรียบเทียบจริยธรรมของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลองด้วย t-test แบบอิสระ

ขั้นตอนการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ที่ประกอบด้วยวิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการเชิงคุณภาพ เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันเป็นการลงพื้นที่ภาคสนามศึกษาโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการและกำหนดกรอบแนวคิด การวิจัย และนำข้อมูลไปใช้ในการร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ เพื่อนำกรอบแนวคิดที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ ในโรงเรียนทางเลือกและโรงเรียนสังกัดในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนบนที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านแม่จ้อง โรงเรียนบ้านเชิงดอย (ดอยสะเก็ดศึกษา) โรงเรียนบ้านห้วยมะแกง และโรงเรียนอนุบาลฟ้ากว้างวอลดอร์ฟ เชียงใหม่ โดยศึกษาจากเอกสาร สืบค้นจากระบบเครือข่ายในอินเทอร์เน็ต สัมภาษณ์ผู้บริหารและคณะครู นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์สรุปเป็นภาพรวมการบริหารตามแนวปรัชญาวิถีพุทธและวอลดอร์ฟในโรงเรียนกรณีศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และใช้ในการร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการได้นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงประกอบเข้าด้วยกัน กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1) นำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟที่ได้จากการดำเนินการศึกษาวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และจัดกลุ่มเพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบและร่างรูปแบบโดยผู้วิจัย 2) จัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะร่างรูปแบบของผู้วิจัย และ 3) กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการและความสำคัญของรูปแบบ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารงานวิชาการ และองค์ประกอบที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขและข้อจำกัดของการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยการสอบถามผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยนำรูปแบบที่ได้แก้ไขปรับปรุงที่มีความเหมาะสม และสมบูรณ์แล้วนำไปสอบถามผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ และ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์การทำงานร่วมกับโรงเรียน จำนวน 27 คน โดยใช้แบบประเมินรูปแบบ เพื่อสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบ จากผู้ทรงคุณวุฒิในมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบจำนวน 5 คน และจากผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 4 โรงเรียน และโรงเรียนที่จัดการศึกษาในแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 10 โรงเรียนๆ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน การประเมินรูปแบบในขั้นตอนนี้ เพื่อให้ได้ประเด็นในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการใช้ทดลองต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบได้ดำเนินการเลือกพื้นที่ในการทดลองและประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้น ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลบ้านพระเนตร(แก้วสุวรรณประสิทธิ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้เลือกแบบเจาะจง โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 24 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ใช้เวลาในการทดลองและประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้นตั้งแต่วันที่ 11 เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2556 ถึงวันที่ 31 เดือนมกราคม พุทธศักราช 2557 รวมเวลา 12 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการหลังจากที่ผู้วิจัยจะทำการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบเรียบร้อยแล้ว ได้นำเสนอรูปแบบต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้สรุปผลตามคำถามการวิจัยเป็น 3 ตอน คือ

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและผล

การพัฒนาแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบที่ 1 หลักการและความสำคัญของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบองค์ประกอบที่ 3 ด้านบริหารงานวิชาการใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบคือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ขั้นตอนด้านกระบวนการ(Process) และขั้นตอนด้านผลผลิต (Output)และองค์ประกอบที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

2. ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบปรากฏว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ มีประสิทธิผล ประกอบด้วย (1) ด้านความคิดเห็นต่อรูปแบบ ครูผู้รู้รูปแบบมีความรู้สึกที่ดีมากต่อรูปแบบ และเห็นว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ในบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขช่วยให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในส่วนตัวตนเองและความสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบมากและเห็นว่ากิจกรรมสนุกทำแล้วมีความสุขสบายใจรู้สึกรักผู้อื่นมากขึ้น (2) ด้านการนำไปใช้ครูผู้รู้รูปแบบมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ปกติทั่วไปในสถานศึกษาได้ (3) ด้านเนื้อหาครูผู้รู้รูปแบบมีความเห็นว่าเนื้อหาของรูปแบบมีความชัดเจนดีแต่ถ้าได้เพิ่มเติมเนื้อหาของตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนมีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

3. ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบพบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบ คุณภาพของผู้เรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ.01 สอดคล้องกับจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าผลที่เกิดกับผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบครูและผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีความเห็นว่า

ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพผู้เรียนด้านปัญญาทางกาย ด้านปัญญาทางสังคมด้านปัญญาทางจิตใจ และด้านปัญญาทางสมองดีขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิจัย ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลใน 2 ประเด็น คือ

1. สภาพปัจจุบันของรูปแบบมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบ พบว่า จากการศึกษาโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายแล้วมีการใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบที่ประกอบด้วย ขั้นตอนด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ขั้นตอนด้านกระบวนการ (Process) ขั้นตอนด้านผลผลิต (Output) ที่เป็นการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ กาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาและขั้นตอนด้านผลกระทบ (Outcome/Impact) ในการดำเนินงานนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ระบุตัวชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียนวิถีพุทธประกอบด้วย 4 ด้านใหญ่ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556: 1) และยังสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ที่ระบุว่าทักษะต่อความเป็นมนุษย์ประกอบด้วย 3 มิติ คือ รูปร่าง (Body) จิตใจ (Soul) สำนึกและจิตวิญญาณ (Spirit) (พร พันธุ์โอสธ, 2543: 5) แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่ได้รับจากการศึกษาโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ

2. รูปแบบมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 การใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบในขั้นตอนด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เรื่องของบุคลากร (Man) ในการจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟจะให้ความสำคัญของบุคลากรเป็นผู้ที่สำคัญอย่างยิ่งจะสอดคล้องกับวิซซูลดาใจ ผ่อง (2546: 132-135) ที่พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโครงการ คือ บุคลากรในโรงเรียน ทักษะที่ดีต่อโครงการของผู้บริหารและครูแกนนำ แรงจูงใจในการทำงาน ความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน และการได้รับข้อมูล

2.2 กระบวนการ (Process) ซึ่งครอบคลุมการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 4 ด้านของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การพัฒนาและใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้จะสอดคล้องกับจริง สุขเกษม (2550: 193-196) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีประกอบด้วย 1) การบริหารวิชาการ ที่สำคัญๆ คือ ด้านการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล

2.3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้(กิจกรรมพื้นฐาน) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้(กิจกรรมประจำวัน/สัปดาห์/เดือน/ภาคเรียน/ปีการศึกษา) โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาและหลักวอลดอร์ฟ หรือหลัก (3I) คือ การเลียนแบบ (Imitation), จินตนาการ (Imagination), แรงบันดาลใจ (Inspiration) และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันสอดคล้องกับพระสุคำ สุธยา (2553: 108-109) ที่พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธทุกด้านมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเช่น

กัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกายภาพ ด้านบริหารจัดการและด้านการเรียนการสอนตามลำดับ

2.4 ผลการทดลองรูปแบบ จากผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบกลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพผู้เรียนสูงขึ้นกว่าก่อนทดลองแสดงว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับประถมศึกษาได้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้คือผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้หลักไตรสิกขา (ศีลสมาธิปัญญา) และหลักภาวนา 4 มงคลประกอบด้านกายศีลจิตและปัญญาและหลักของมนุษย์ปรัชญา กายทั้งสี่ของวอลดอร์ฟและหลักการของคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียนซึ่งหลักการทั้งสามนี้เป็นหลักการในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตอย่างเรียนรู้ความสัมพันธ์กับสรรพชีวิตอื่นเป็นสำคัญเป็นขั้นพัฒนาหรือขั้นศึกษาเป็นขั้นที่เน้นการฝึกตามหลักไตรสิกขาคือการฝึกหัดอบรมกายวาจาและจิตของมนุษย์ให้สามารถค้นพบและควบคุมตนเองเรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยใช้ปัญญาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นตามหลักการการศึกษา 3 ประการคือศีลสมาธิปัญญาอย่างบูรณาการเรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกินอยู่ดูฟังเป็น” คือมีปัญญารู้เข้าใจในทางคุณค่าที่ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาโดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการทั้งศีลสมาธิและปัญญาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลัก (3R) คือ Repetition (การทำซ้ำ), Rhythm (แบบแผนจังหวะชีวิต) และ Reverence (ความรู้สึกนอบน้อม) ในหลักมนุษย์ปรัชญาของการศึกษาแนววอลดอร์ฟ ไปกับกิจกรรมพื้นฐาน

กิจกรรมประจำวัน/สัปดาห์/เดือน/ภาคเรียน/ปีการศึกษา

2.5 ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบครูและผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีความเห็นว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพผู้เรียนด้านปัญญาทางกาย หรือสัญชาตญาณ (Instinct) ด้านปัญญาทางสังคม หรือสังคมญาณ (Intelligentsia) ด้านปัญญาทางจิตใจ หรือปัญญาญาณ (Intuition) และด้านปัญญาทางสมอง หรือปรีชาญาณ (Intelligence) ดีขึ้นสอดคล้องกับกิตติชัย สุชาติโนบล (2552: 158-162) ที่พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนการสอนและขั้นตอนมีความเหมาะสม ผลการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนด้านกาย (กายภาวนา) ด้านสังคม (ศีลภาวนา) และด้านจิตใจ (จิตภาวนา) มีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.67 ทั้ง 3 ด้าน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญาภาวนา) ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารูปแบบ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จัดการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสนใจรูปแบบการบริหารงานวิชาการดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่ง

1.2 การนำรูปแบบ ไปใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับประถมศึกษา นั้นผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เด่นชัด มีแนวทางในการติดตามผลเป็นระยะหลังการทดลอง เช่น 1 สัปดาห์ 1 เดือนและในแต่ละภาคเรียน เป็นต้น

1.3 รูปแบบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ เป็นทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งของครูที่จะนำไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับประถมศึกษาซึ่งครูผู้นำรูปแบบไปใช้ควรฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีความเป็นกัลยาณมิตรคือ พร้อมที่จะแนะนำสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็ก

1.4 ครูผู้นำรูปแบบไปใช้ควรตระหนักถึงความสำคัญและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบโดยบูรณาการเข้าไปในสาระการเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ไปใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น สังกัดขนาด และที่ตั้ง เป็นต้น

2.2 ควรมีการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ไปทดลองกับโรงเรียนระดับประถมศึกษาทุกระดับชั้น และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรมีการวิจัย และพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาอื่น ๆ

2.4 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการให้ความรู้แนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ ขั้นพื้นฐานสำหรับครูและผู้บริหาร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ตามแนววิถีพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครนายก. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- ขวัญฟ้า รังลิยานนท์. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.
- จรง สุขเกษม. (2550). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

- บุษบง ตันติวงศ์. (2552). การศึกษาออลดอร์ฟ: ปรัชญา หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกป้อง จันวิทย์และสุนทร ตันมันทอง. (2554). การสัมมนาวิชาการประจำปี 2554 “ยกเครื่องการศึกษาไทย: สู่อุทิศที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง” หัวข้อที่ 4 โรงเรียนทางเลือกกับทางเลือกในการศึกษาของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พร พันธุ์โอสถ. (2543). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาทางเลือกโดยสถานศึกษารูปแบบต่างๆ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (อัคราเนนา).
- พระสุคำ สุยา. (2553). การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนใน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่. (การศึกษาอิสระครุศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- วิจิตร ศรีสะอาด. (2549). คุณธรรมนำความรู้. <<http://www.nidtep.go.th/buddhism/moral.htm>> 10 กรกฎาคม 2557.
- วิษณุดา ใจผ่อง. (2546). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของการศึกษาทางเลือก: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการรุ่งอรุณ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). เอกสาร สาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กศน.